

18. РАДИОНИЦА: ШТА СМО НАУЧИЛИ?

ЦИЉ: на занимљив и конструктиван начин проверити колико су нових знања везаних за радионице које им нуде садржаје о правима детета ученици усвојили.

Радионица која се налази пред вама је опциона. Сврха радионице за проверу знања је да се на занимљив и игровни начин провери колико су ученици разумели права детета, као и да се ученици опусте и забаве. Важно је напоменути да ова радионица представља само један од начина на који наставници могу заједно са ученицима да кроз наведене кораке раде на утврђивању и дубљем схватању права детета. За одговоре на питања, као и помоћ за вођење дискусије, наставник може консултовати теоријски део овог приручника.

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД:

- Прилог 1 - Картице са ситуацијама кршења права детета
- Прилог 2 - Заблуде везане за Конвенцију
- Прилог 3 - Аргументи

ВРЕМЕНСКО ТРАЈАЊЕ: радионица није временски одређена, а предложени садржаји могу се обрадити кроз више часова.

ТОК РАДИОНИЦЕ:

Могућност реализације 1

Које/а право/а су прекршено/а у датој ситуацији?

Сваки ученик извуче картицу на којој је описана одређена ситуација у вези са кршњем одређеног права детета (Прилог 1).

Напомена за наставника: претходно исећи Прилог 1 - Картице са ситуацијама кршења права детета. Важно је да има онолико картица колико има ученика у групи. У случају да је група већа од предложеног броја картица, наставник може додати још неке примере и на тај начин формулисати нове картице.

Наставник даје инструкцију ученицима да шетају по простору и између себе размене примере и формирају групе у односу на право које је угрожено/прекршено. У неким примерима ће бити више промишљања и дилема у коју групу да се сврстају јер се крше нпр. два права. Ученици остају у формираним групама.

Ови примери треба да буду повод за дискусију и рекапитулацију знања о:

- **правима која су деци гарантована**

Могућа питања:

Која су све права детету у конкретним ситуацијама прекршена?

Који документ гарантује наведена права?

Да ли је наша земља у обавези да примењује ова права? И, ако јесте, због чега је у обавези?

- **недељивости права и њиховој међузависности**

Могућа питања:

Због чега је било проблема приликом формирања група?

Да ли постоје више или мање важна права?

Да ли постоје права која су у одређеним ситуацијама приоритетнија?

Да ли постоје права која представљају претпоставку за остваривање свих осталих права гарантованих Конвенцијом о правима детета?

Која су то права? Како је та права назвао Комитет за права детета?

У којим примерима ситуација су ова права/принципи прекршени?

- **дискриминацији**

Могућа питања:

Која од наведених ситуација указује да је прекршено право детета на недискриминацију?

Шта значи бити дискриминисан?

Због чега су нека деца дискриминисана?

Шта су стереотипи, а шта предрасуде?

Како можемо да се боримо са стереотипима и предрасудама?

- **правима и одговорностима**

Могућа питања:

Ко је све у конкретним ситуацијама одговоран за кршење права детета?

Да ли су само одрасли одговорни?

На остваривање којих права из наведених ситуација ми можемо највише да утичемо, а на остваривање којих најмање?

Шта ми можемо да урадимо у конкретним ситуацијама? Које све можемо да се обратимо? Ко може да нам помогне?

Могућност реализације 2

Рекапитулација кроз истине и заблуде о Конвенцији о правима детета

Учесници су подељени у групе, свака група добија по 2 тврдње, односно заблуде, везане за Конвенцију о правима детета (Прилог 2) и задатак да смисли аргументе којим ће је оповргнути. Следи излагање група. Наставник може допунити аргументације група читајући Прилог 3.

Прилог 1 - Картице са ситуацијама кршења права детета

1. Моја браћа иду у школу, али ја сам девојчица и родитељи ми не дозвољавају да идем у школу јер морам да помажем у кући.

2. У инвалидским сам колицима. У школу не идем јер школа нема прилаз за колица, а и све учионице су на спратовима.

3. Живим у селу. После школе морам да помажем родитељима на њиви. Касно увече се враћамо и ја сам толико уморан да не могу да урадим домаћи.

4. Ја сам другачије вероисповести од мојих вршњака у школи. Желим да идем на веронауку и да учим о својој религији. У школи кажу да не могу само за мене да организују верску наставу и кажу ми да зато треба да похађам грађанско васпитање.

5. Многи моји вршњаци одлазе у кладионицу и тамо проводе доста времена.

6. Имам 14 година и живимо у великом граду. Многи моји вршњаци редовно користе марихуану. И ја сам пробао.

7. Имам 12 година. Живим у једној азијској држави. Радим у фабрици са великим бројем својих вршњака по 12 сати дневно. Не идем у школу.

8. Родитељи ме још од малена туку и ударају. Често имам модрице и маснице по телу.

9. Живим у селу, а идем у основну школу која је у граду. Вршњаци ме избегавају, кажу да се ружно облачим и погрдно ме зову „сељанком“.

10. Разредна ми је узела ранац и прегледала га, јер је мислила да сам ја Милошу украо мобилни телефон.

11. Моја комшиница која ради у фризерском салону каже да наставница математике стално у фризерском салону оговара, коментарише своје ученике и њихове родитеље и наводи њихова имена.
12. Моја лекарка је казала разредној да су моји родитељи ХИВ позитивни. Она је то изнела на Наставничком већу. Плашим се последица.
13. Наставница ме стално назива погрдним именима. И моје другове често назива: магарче, глупане и говори нам погрдне реченице које нас омаловажавају.
14. Моји родитељи никада не долазе у школу, ни на родитељске састанке ни по позиву наставника и разредне. Стидим се тога и не знам шта да кажем разредној.
15. Јако смо сиромашни. Имам само један оброк дневно и често сам гладан.
16. Немамо новца да купимо гардеробу. Моја мајка понекад оде у Црвени крст и добије одећу. Срамота ме је своје поцепане одеће.
17. Имам 14 година и радим на једној плантажи по цео дан. Зарађујем и новац. Моји родитељи ме терају да идем у школу, а ја не желим јер не волим школу.
18. Глувонем сам. Истерали су мене и мог друга из ресторана јер други гости не воле да виде и буду у присуству глувонеме особе.
19. Ромске сам националности. Са својим братом сам дошао на базен да се купам. Када смо хтели да купимо карту, нису нас пустили јер ћемо, наводно, упрљати воду нашим телом.
20. Моја мама и ја смо припадници једне мање верске заједнице. То знају наше комшије и стално нас називају погрдним именима и забрањују својој деци да се због тога друже са мном.
21. Комшија који живи преко пута нас ме је пре неки дан позвао у своје двориште, наводно да му нешто помогнем, и тада ме непористојно додиривао по телу.
22. Болестан сам. Не могу да одем код лекара јер немам здравствену књижицу, а моји родитељи немају новац да плате преглед.
23. Родитељи ме терају да просим по граду. Ако не прикупим довољно новца, кажњавају ме и пребијају.

Прилог 2 - Заблуде везане за Конвенцију о правима детета

1. Конвенција о правима детета говори само о правима мале деце, којима је још увек потребна брига и заштита одраслих.
2. Конвенција о правима детета је међународни документ, тако да, уколико то не жели, наша земља не мора да се придржава њених одредби, без обзира на то што га је ратификовала.
3. Конвенција о правима детета даје деци неограничену слободу и дозвољава им да раде шта хоће.
4. Деца нису зрела да самостално одлучују у своје име, а самим тим нису зрела ни да учествују у доношењу важних одлука.
5. Нека права су важнија од других.
6. Највеће обавезе у остваривању Конвенције о правима детета имају родитељи и деца.

7. Примена Конвенције о правима детета је веома скуп “пројекат” и могу да га приуште само богате земље.

Прилог 3 - Аргументи

1. **Конвенција о правима детета говори само о правима мале деце, којима је још увек потребна брига и заштита одраслих.**

Заблуда. Конвенција о правима детета дефинише дете као особу испод 18 година старости, осим у случајевима када се пунолетство у некој држави стиче раније. То значи да је у нашој земљи особа до 18. године заштићена овим међународним уговором. Оно што често збуњује људе који се први пут сусретну са овим уговором јесте понављање појма „дете“. Међутим, без обзира на термин који се користи у Конвенцији, ми можемо, када мислимо на нешто старије особе, да користимо и појмове као што су млада особа, адолесцент, средњошколац и сл.

2. **Конвенција је међународни документ, тако да, уколико то не жели, наша земља не мора да се придржава њених одредби, без обзира на то што га је ратификовала.**

Заблуда. Доношењем Закона о потврђивању међународног уговора, он постаје део домаћег законодавства, а држава је у обавези да гарантује његову примену.

3. **Конвенција о правима детета даје деци неограничену слободу и дозвољава им да раде шта хоће.**

Заблуда. Конвенција о правима детета не омогућава деци да раде шта хоће. Права детета не значе апсолутну слободу чињења. Учећи децу о њиховим правима, ми код њих развијамо осећај за одговорност и помажемо им да се развију у зреле особе. Такође, учимо их да та иста права припадају и другима. Права појединца ограничена су правима која имају и друге особе, тако да се у исто време дете или млада особа учи да поштује права других особа или група.

4. **Деца нису зрела да самостално одлучују у своје име, а самим тим нису зрела ни да учествују у доношењу важних одлука.**

Заблуда. Без обзира на узраст, дете је у стању да изрази своје потребе или жеље. Што је старије, оно је способније да изрази сопствено мишљење, поготово о стварима које га се непосредно тичу. Наравно, питање је како дете ово изражава и да ли су одрасли спремни да га саслушају. Веома мало дете се мршти, плаче, негодује, нешто старије дете може да побегне од ствари или ситуације које му се не свиђају или да се приближава уколико му се ситуација тј. ствар свиђају. Старије дете користи говор и може јасно да изрази своје мишљење. Веома је битно да одрасли узму у обзир мишљење и ставове детета, не само зато што на тај начин имају слику о томе шта дете мисли, већ и стога што дете учи да се слободно изражава, а да касније и само уважава мишљења других особа и тако развија дух сарадње и поштовања.

5. **Нека права су важнија од других.**

Заблуда. Не постоје више и мање важна права. Сва права су подједнако важна, само су нека у одређеној ситуацији за поједино дете најзначајнија и тада њихово остваривање, односно заштита, постаје приоритет.

6. **Највеће обавезе у остваривању Конвенције о правима детета имају родитељи и деца.**

Заблуда. Највећа одговорност у остваривању и заштити права детета лежи на држави, као уговорници овог документа. Наравно, нико не може да одузме права која родитељи имају, али држава може да помогне родитељима у остваривању ових права, а у случајевима где родитељи нису у стању да се брину о детету држава преузима ту улогу. Деца су такође одговорна, у смислу да могу да се информишу о постојању документа који штити њихова права, да могу да информишу своје вршњаке, да воде рачуна да својим деловањем не крше права које имају друге особе и сл.

7. **Примена Конвенције о правима детета је веома скуп “пројекат” и могу да га приуште само богате земље.**

Заблуда. За остваривање и примену права набројаних у Конвенцији нису потребна велика материјална средства. Наравно, адекватна здравствена заштита, смештај и брига о деци без родитељског старања и сл. захтевају средства која држава мора да уложи, али је пре свега битна жеља и воља сваког појединца, па и државе, да се омогући деци да уживају своја права. Уосталом, кад је реч о праву детета да изрази своје мишљење у стварима које га се тичу, да ли је адекватан изговор да га је немогуће остварити из економских разлога?